Lausunto kansalaisaloitteesta:
Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle

21.3.2025, THL

Suomessa yleisimmin kokeiltu tai käytetty huume on kannabis. Kannabista kokeilleiden osuus on viisinkertaistunut vuoden 1992 kuudesta prosentista, 29 prosenttiin vuonna 2022.

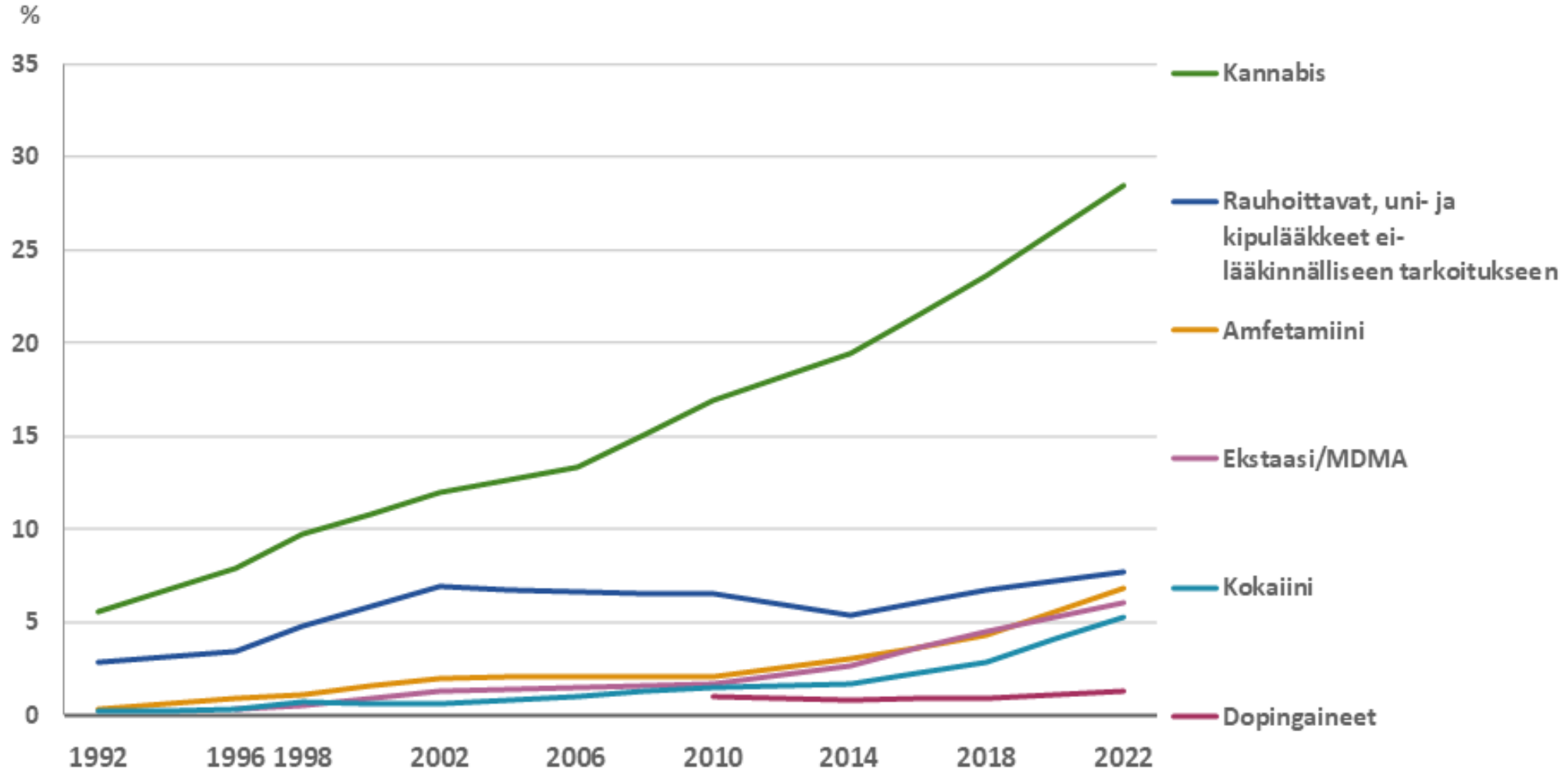

Myös huumeiden käyttöön liittyvät asenteet ovat lieventyneet

Vuoden 2022 huumekyselyssä peräti vajaa kolmasosa oli sitä mieltä, että huumeita voi käyttää kohtuullisesti siten, ettei niistä aiheudu ongelmia. Esimerkiksi vuonna 2010 vastaava osuus oli 15 %.

Kannabiksen ja muiden huumeiden välille tehdään kuitenkin eroja.

Muiden huumeiden kuin kannabiksen käytön riskeihin suhtaudutaan edelleen pääosin kriittisesti.

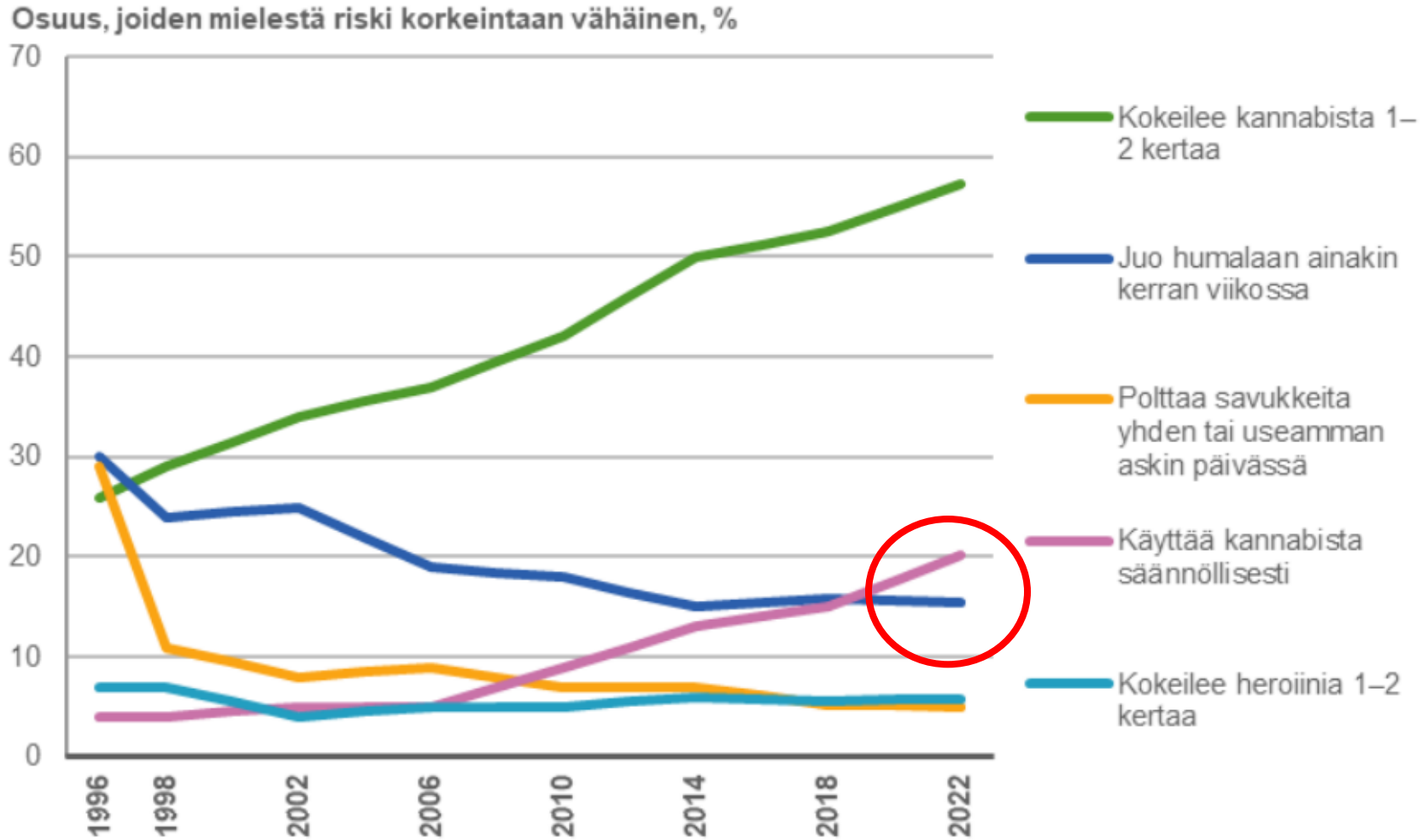

Mielipiteet siitä, pitäisikö huumeiden käytöstä rangaista (%)

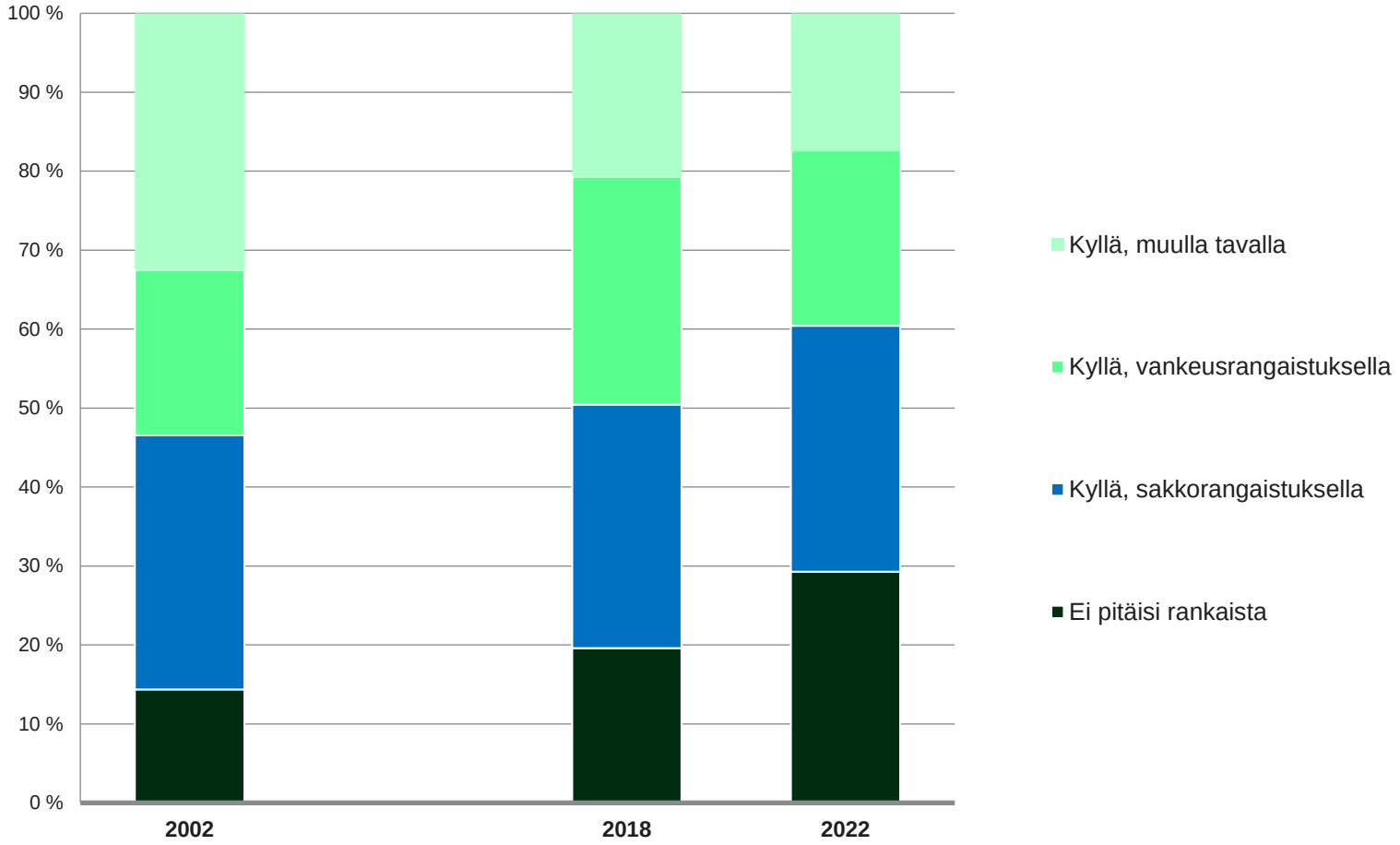

Siitä huolimatta, että riskikäsitykset ovat lieventyneet, yhä 70 % väestöstä on sitä mieltä, että huumeiden käytöstä tulisi rangaista ainakin jollakin tavalla (vankeus, sakko tai jokin muu tapa).

Kuitenkin mikäli kyse on pelkästään kannabiksen käytöstä, enää 47 % kannattaa rangaistuksia.

THL on aloitteen tekijöiden kanssa samaa mieltä siitä, että keskustelua huumausainepolitiikasta on hyvä käydä. Myös nykyisen huumausainepolitiikan arvioiminen tasaisin väliajoin on suositeltavaa.

THL ei kannata kannabiksen laillistamista tai kotikasvatuksen sallimista.

Vaikka kannabis on useilla mittareilla vähemmän haitallinen kuin monet muut päihdyttävät aineet, se joillakin henkilöillä aiheuttaa riippuvuutta ja sen käytöstä voi koitua monenlaista haittaa

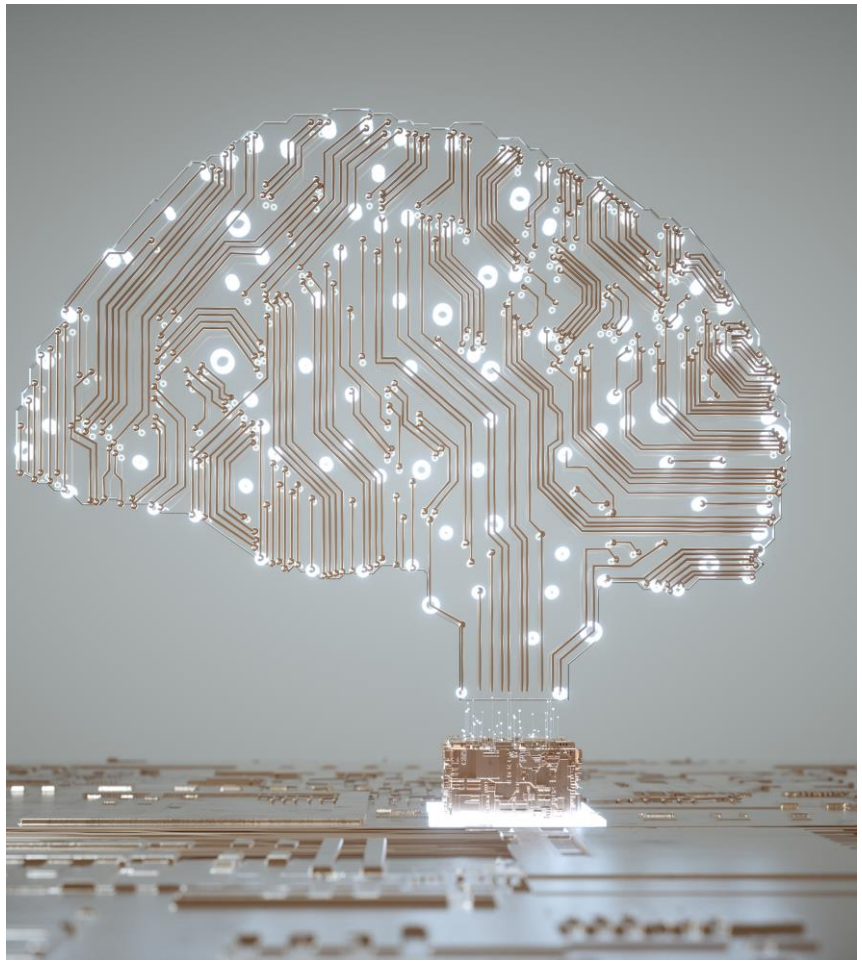

Useiden tutkimusten perusteella kannabiksen käytöstä aiheutuvat **psykoosit** ovat lisääntyneet ja psykoosiin sairastuneista joka kolmas sairastuu myöhemmin skitsofreniaan.

Haitat liittyvät erityisesti **runsaaseen käyttöön nuoruusiässä**, jolloin kannabis voi vaikuttaa haitallisesti aivojen kehitykseen, mielenterveyteen ja kognitiiviseen suoriutumiseen.

Aloitteessa kannabista verrataan alkoholin ja tupakan aiheuttamiin haittoihin ja todetaan, että tupakka ja alkoholi ovat huomattavasti kannabista suurempi rasite.

- THL tuo esille, että eri päihteiden aiheuttamien haittojen välistä vertailua vaikeuttaa mm. se, ettei kannabiksen käyttö tutkimusten mukaan tule alkoholin tilalle vaan rinnalle.

- Alkoholia käyttää myös huomattava osa väestöstä, jolloin on selvää, että siitä myös aiheutuu enemmän haittoja.

Mitä tiedämme kannabiksen käytön kehityksestä sen myynnin laillistaneissa maissa

Laajan selvityksen mukaan 71 % tutkimuksista näytti, että kannabiksen **käyttö on lisääntynyt laillistamisen jälkeen**, kun taas loput, 29 % tutkimuksista viittaavat siihen, ettei muutosta ole tapahtunut. Yksikään tutkimus ei viittaa kannabiksen käytön vähenemiseen.

Voidaan varovaisesti päätellä, että laillistaminen on lisännyt aikuisten, nimenomaan **uusien käyttäjien** määrää. Kannabista jo aikaisemmin käyttävillä aikuisilla kannabiksen laillistaminen ei näyttänyt vaikuttavan käyttötiheyteen.

Alaikäiset nuoret (CAN, USA, URY) ovat raportoineet, että laillistaminen **on helpottanut kannabiksen saantia**. Kannabiksen käyttö alaikäisillä ei kuitenkaan ole merkittävästi lisääntynyt näissä maissa. (*Nuorten kannabiksen käyttö oli kuitenkin jo lähtökohtaisesti korkealla tasolla*).

Entä terveydellisistä ja sosiaalisista vaikutuksista laillistamisen jälkeen

On raportoitu kannabikseen liittyvien ongelmien vuoksi tapahtuneiden sairaalahoitojen vähäistä lisääntymistä (USA).

Aikuisten myrkytysten määrän lisääntymistä (USA, CAN).

Kirjallisuus laillistamisen vaikutusta psykoosiin tai skitsofreniaan sairastumiseen on ristiriitaista US, mutta selvää näyttöä löytyy CAN.

- Olemassa oleva tutkimus on melko suppeasti keskittynyt tarkastelemaan lähinnä käytön yleisyyttä ja terveydellisiä vaikutuksia, vaikka kannabiksen käytön tiedetään oleva yhteydessä myös sosiaaliseen eristäytymiseen, koulunkäynnin ja työelämän ulkopuolelle jäämiseen sekä muihin sosiaalisiin haasteisiin.

Aloitteessa viitataan myös kannabiksen lääkkeelliseen käyttöön

THL haluaa tuoda esille, ettei päihtymistarkoitukseen tarkoitetun kannabiksen vapauttamisella sääntelystä ole suoria vaikutuksia kannabispohjaisten lääkkeiden määräämiseen.

Suomessa on EU-tasoinen järjestelmä, jossa laajat kliiniset tutkimukset läpikäyneet ja myyntiluvan saaneet lääkevalmisteet ovat lääkäreiden määrättävissä niihin sairauksiin, joihin myyntilupa on myönnetty.

Lääkkeille tarkoitettuun myyntilupaan tähtäävää kannabisvalmistetta koskevat samat lääkelainsäädännössä olevat vaatimukset kuin muitakin lääkevalmisteita.

Kannabiksen päihdekäytön salliminen ei tule muuttamaan virallista lääkkeiden määräämistä tai jakelua. Stigman vaikutusta kannabispohjaisten lääkkeiden määräämiseen, silloin kun siihen on selvät indikaatiot, on mahdotonta arvioida.

Lopuksi THL haluaa korostaa, että yleinen päihdepolitiikassa käytetty tutkimushavainto on, että saatavuus lisää käyttöä ja käytön lisääntyminen lisää haittoja kokonaiskulutusmallin mukaisesti.

Toisaalta dekriminalisaation erilaiset mallit, joissa huumeiden tuotanto pysyy yhä laittomana, mutta itse käyttö ei, eivät välttämättä johda käytön lisääntymiseen, koska laillista tuotantoa ei ole.

Aloitteessa olevassa mallissa, jossa kannabiksen kasvatus omaan käyttöön sekä lailliset markkinat sallittaisiin, markkinoiden kasvu voisi johtaa kulutuksen ja haittojen kasvuun väestötasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ei kannata kansalaisaloitteen edistämistä nykymuodossaan.